

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2011. g.

Šiljeg, Bartul; Kovačić, Vladimir; Konestra, Ana

Source / Izvornik: **Annales Instituti Archaeologici, 2012, VIII, 103 - 105**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:291:745962>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported](#)/[Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-22**

INSTITUT ZA
ARHEOLOGIJU

Repository / Repozitorij:

[RIARH - Repository of the Institute of archaeology](#)

Annales

Instituti

Archaeologici

VIII - 2012

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
Fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Željko Tomičić

Izvršni urednik/Desk editor

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Tehnički urednik/Technical editor

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Suzana Čule

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)
Suzana Čule (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

Tisak/Printed by

ZRINSKI d. d., Čakovec

Naklada/Circulation

600 primjeraka/ Copies

©Institut of archaeology, Zagreb 2012.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, probna arheološka istraživanja 2011. godine
- 14** **Marko Dizdar**
Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji obilaznice Vinkovci zapad – Mirkovci
- 18** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2011.
- 23** **Tatjana Tkalčec**
Arheološka istraživanja nalazišta Crkvari - crkva sv. Lovre 2011. godine
- 29** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Marko Dizdar
Probna istraživanja kasnobrončanodobnog groblja Migalovci – Vivodine
- 33** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Probna istraživanja u Malom Bilaču 2011. godine
- 37** **Saša Kovačević**
Nova Bukovica Sjenjak 2011.
- 41** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Pokusna istraživanja visinskog prapovijesnog naselja na Plišu kod Velike
- 46** **Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2011. godini
- 52** **Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, arheološko istraživanje 2011. godine
- 58** **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica
Arheološka istraživanja crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gori od 2008. do 2011. godine
- 63** **Daria Ložnjak Dizdar**
Zaštitna istraživanja nalazišta AN 5 Poljana Križevačka 2 na trasi autoceste A12 Sv. Helena – GP Gola

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, trial archaeological excavations 2011
- 14** **Marko Dizdar**
Field survey and trial excavations on the area of the construction of the Vinkovci zapad - Mirkovci bypass
- 18** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2011
- 23** **Tatjana Tkalčec**
Archaeological research of the site Crkvari - St. Lawrence Church in 2011
- 29** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Marko Dizdar
Trial excavations of the Late Bronze Age cemetery Migalovci – Vivodine
- 33** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial excavations in Mali Bilač 2011
- 37** **Saša Kovačević**
Nova Bukovica Sjenjak 2011
- 41** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial Excavation of prehistoric hilltop settlement on Pliš near Velika
- 46** **Marko Dizdar**
The results of the research of the La Tène culture cemetery Zvonimirovo – Veliko Polje in 2011
- 52** **Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, archaeological research 2011
- 58** **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica
Archaeological excavations of the church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Gora during the period from 2008 until 2011
- 63** **Daria Ložnjak Dizdar**
Rescue excavations of the site AN 5 Poljana Križevačka 2 on the route of the highway A12 St. Helena – GP Gola

69 **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Filomena Sirovica

Rezultati četvrte sezone arheoloških iskopavanja na lokalitetu Kalnik-Igrišće

74 **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Hvar, otok Sv. Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2011.

79 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Donji Vukojevac, sjever – zaštitna arheološka istraživanja na trasi autoceste Zagreb – Sisak

85 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Zaštitna istraživanja nalazišta AN 6 Gornji Vukojevac na trasi auto-ceste Zagreb – Sisak u 2011. godini

90 **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica

Arheološka istraživanja na lokalitetu Stari grad u Ivanju 2011.

95 **Tatjana Tkalčec**

Konzervatorski radovi na burgu Vrbovcu u Klenovcu Humskom 2011. godine

98 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Crikvenica – *Ad turres*, prošlogodišnja terenska istraživanja 2011. godine, projekt eksperimentalne arheologije i novi nalazi distribucije crikveničkih keramičarskih proizvoda

103 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Ana Konestra

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2011. g.

69 **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Filomena Sirovica

The results of the fourth season of archaeological research at Kalnik-Igrišće site

74 **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Hvar, Island of Sv. Klement, Soline Bay, Archaeological Excavations 2011

79 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Donji Vukojevac, north - rescue archaeological excavations on the Zagreb - Sisak highway

85 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Rescue excavations of AN 6 Gornji Vukojevac site on the Zagreb – Sisak highway route during 2011

90 **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica

Archaeological excavations at the Stari Grad site, Ivanec, 2011

95 **Tatjana Tkalčec**

Conservation works on the Vrbovec castle, Klenovec Humski in 2011

98 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Crikvenica - Ad turres, 2011 field research, experimental archaeology project and a new evidence of the distribution of ceramic products from Crikvenica

103 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Ana Konestra

Archaeological and conservation research of the Stancija Blek site near Tar in 2011

Terenski pregledi

108 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Terenski pregled arheoloških lokaliteta u Valpovštini 2011.

111 **Zorko Marković**
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena oko Našica 2011. godine

115 **Tatjana Tkalčec**

Rekognosciranje srednjovjekovnih gradišta na području bilogorskog kraja i Zapadne Slavonije 2011. g.

129 **Hrvoje Kalafatić**

Terenski pregled na prostoru izgradnje vodocrpilišta "OSEKOVO"

133 **Hrvoje Kalafatić**

Terenski pregled na trasi izgradnje sjeverne zaobilaznice mjesta Prelog u Međimurju

137 **Asja Tonc**

Terenski pregled područja izgradnje nove obilaznice grada Zagreba

Field Surveys

108 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Archaeological Field Survey of sites in the Valpovo Area in 2011

111 **Zorko Marković**
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković

Results of Archaeological Field Survey of the Našice Area in 2011

115 **Tatjana Tkalčec**

Field survey of the mediaeval earthen fortifications in Bilogora region and the Western Slavonia during 2011

129 **Hrvoje Kalafatić**

Field survey of the Osekovo water wells construction area

133 **Hrvoje Kalafatić**

Field Survey on the route of the construction of the northern bypass of Prelog in Međimurje

137 **Asja Tonc**

Field survey of the area of the construction of the new Zagreb bypass

Eksperimentalna arheologija

145 Andreja Kudelić

Eksperimentalno testiranje prapovijesne arheološke tvorevine i rezultati pečenja keramike na otvorenoj vatri

**149 Goranka Lipovac Vrkljan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra**

Eksperimentalna arheologija - gradnja replike rimske keramičarske peći u Crikvenici

155 Ivana Ožanić Roguljić

Povijesno - arheološke manifestacije (Rimska noć u Naroni, Dani Dioklecijana)

Experimental archaeology

145 Andreja Kudelić

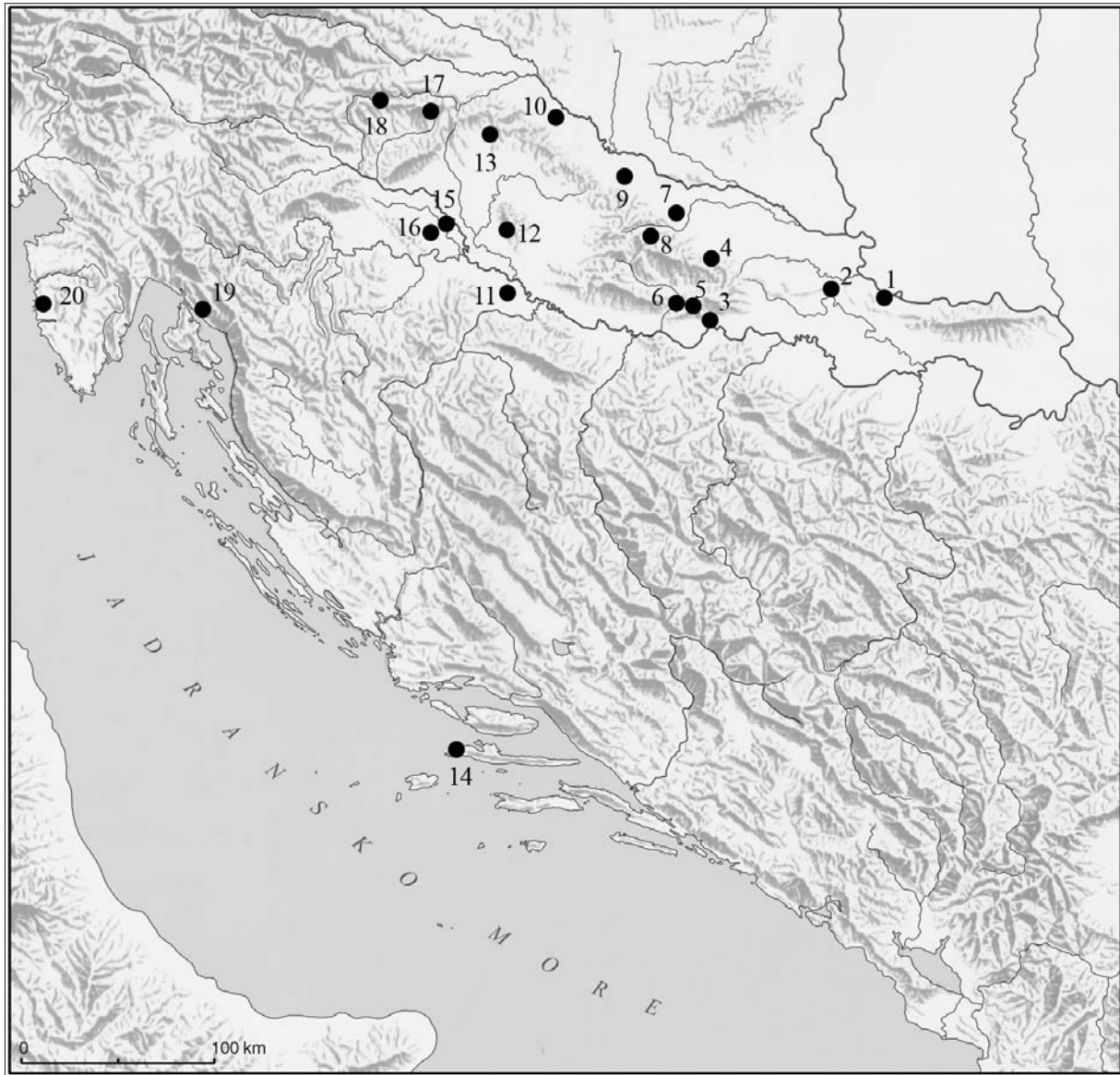
Experimental testing of prehistoric archaeological features and the results of firing pottery on an open fire

**149 Goranka Lipovac Vrkljan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra**

Experimental Archaeology - a replica of a Roman pottery kiln

155 Ivana Ožanić Roguljić

Historical - archaeological manifestations (Roman night in Naroni, Diocletian Days)

1. Sotin
2. Vinkovci zapad – Mirkovci
3. Slavonski Brod Galovo
4. Crkvari
5. Migalovci-Vivodine
6. Mali Bilač
7. Nova Bukovica Sjenjak
8. Pliš kod Velike
9. Zvonimirovo – Veliko polje
10. Torčec-Crikvišće
11. Gora
12. AN 5 Poljana Križevačka
13. Kalnik-Igrišće
14. Sv. Klement – Soline
15. Donji Vukojevac
16. AN 6 Gornji Vukojevac
17. Ivanec Stari Grad
18. Klenovec Humski-Plemićki grad Vrbovec
19. Crikvenica – Igralište
20. Stancija Blek-Tar

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2011. g.

Archaeological and conservation research of the Stancija Blek site near Tar in 2011

Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Ana Konestra

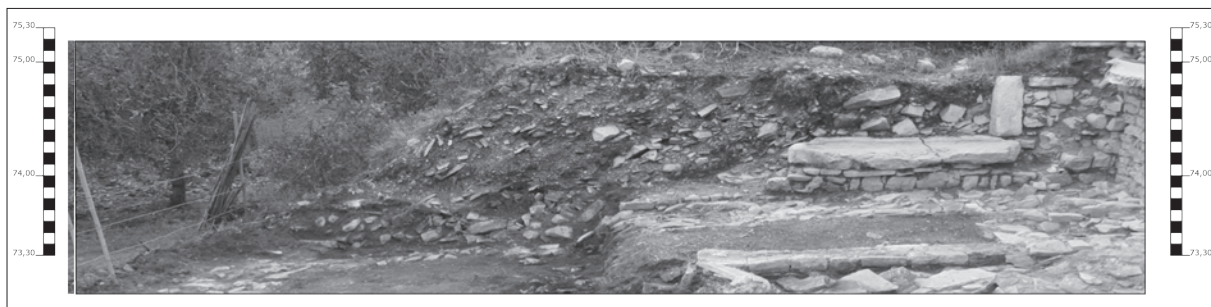
Primljeno/Received: 29.05.2012.
Prihvaćeno/Accepted: 29.05.2012.

Arheološko istraživanje Stancije Blek nastavak je radova iz 2008. i 2010. godine. Radovi su provedeni na području prostorije 8 koja je sačuvala najviše slojeva unutar ovoga viševremenskog građevnog sklopa. Nastavilo se sa skidanjem recentno prebačenih slojeva i kasnosrednjovjekovnog sloja urušavanja. Skidanjem tih slojeva došlo se do: popločenja od pločastog kamena, paljevinskih slojeva crvene i tamne boje, zidova srednjovjekovne i antičke faze te većih vrata sa sačuvanim pragom i donjim dijelom dovratnika. U paljevinskim slojevima su uz antičke nalaze prisutni i srednjovjekovni nalazi majolike, kuhinjske keramike te stakla.

Ključne riječi: Stancija Blek, Tar, Poreč, antika, srednji vijek, staklo, keramika
Key words: Stancija Blek, Tar, Poreč, Antiquity, Middle-ages, glass, pottery

Lokalitet Stancija Blek¹ strateški je smješten na lijevoj strani ušća rijeke Mirne na nadmorskoj visini od 74 m. Plodnom zemljištu koje je u rimsko vrijeme uklopljeno u porečki ager (Šonje 1982: 100, bilj. 1; Matijašić 1988: 66, 84-5) dodatnu vrijednost daju komunikacije. Jedna je morska, vezana za uvalu Tar, gdje je u srednjem vijeku nastao Novi Tar. Uvala Tar je mjesto gdje se križaju cestovne komunikacije Poreč – Novi-

vjekovnim izvorima lokaliteta Stancije Blek je u listini Otona II. iz 983. godine, koja spominje *praedium (...) Turrim quae est supra piscatione None* (Benčić 2006: 324). Tar se u srednjovjekovnim izvorima spominje višekratno. Osobito je važna isprava iz 1286. u kojoj se po prvi put spominje Novi Tar. Arheološka arhitektonska obrada dana je 2006. g. u elaboratu *Progetto Torre. Relazione Preliminare della Campagna di Rilievo* (Benčić 2006;

Sl. 1 Tlocrt zidova i slojeva na istraženom dijelu (snimile i izradile: A. Konestra i K. Jelinčić).

Fig. 1 Layout of walls and layers on the excavated area (recorded and created by: A. Konestra and K. Jelinčić).

grad te ona koja dolinom Mirne ide prema središnjoj Istri.

Arheološka i povijesna saznanja ponajprije donosi Gaetano Benčić (Benčić 2006: 324). Prvo spominjanje u srednjo-

Cuscito, Riavez 2008) te u radovima o istraživanjima 2008. i 2010. godine (Šiljeg 2008; 2011).

Na lokalitetu Stancija Blek prvotno je postojala *vila rustica* kao najraniji prepoznati oblik obitavanja. Smještena je u gušće naseljenom dijelu porečkog agera (Šonje 1982: 100, bilj. 1; Matijašić 1988: 66, 84-5). Prva faza arhitekture vile vidljiva je u dijelovima zidova kule rađenih u tehnici *opus quadratum*. Tragovi proizvodnje vina i ulja sačuvani su u ostacima preše i toševa koji su uzidani u kasnije zidove na istom prostoru ili su izbačeni s materijalom pri čišćenju dijela građevine. Mnoštvo sitnih nalaza keramike, stakla i metala na širem području lokaliteta također idu u prilog intenzivnom življenju moguće u manjem naselju ili većoj kompleksnoj vili. Na srednjovjekovni život ukazuju nalazi predromaničkog pletera, stupovi prozora u romaničkom stilu te

1 Istraživanje je izvedeno u razdoblju od 17. do 23. listopada 2011. Voditelj istraživanja je dr. sc. Bartul Šiljeg, znanstveni suradnik na projektu «Sjeverno Hrvatsko primorje u kontekstu antičkoga obrambenog sustava» (197-1970685-0683), voditeljice dr. sc. Goranke Lipovac Vrkljan s Instituta za arheologiju u Zagrebu u suradnja sa Zavičajnim muzejom Poreštine. Arheološku stručnu skupinu činili su kolega Vladimir Kovačić kao zamjenik voditelja, Ana Konestra znanstvena novakinja Instituta za arheologiju te diplomirane arheologinje Klaudia Bartulić Sirotić i Katarina Jerbić Percan. Svi radovi koje je Institut za arheologiju provodio na lokalitetu (arheološke i konzervatorske) u skladu su s prethodno ishodenom dozvolom (Klasa: UP I 612-08/08-08/31, Ur. broj: 532-04-13/12-11-9) od 14. listopada, nadležnog Konzervatorskog odjela u Puli.

Sl. 3 Južni zidovi prostorija 1 i 2 (snimio: B. Šiljeg).

Fig. 3 The southern walls of rooms 1 and 2 (photo by: B. Šiljeg).

kuju od ostalih. Možda je to zbog toga jer je to temelj ili zid iz neke druge faze života na lokalitetu. Budući smo tek otkrili zidove spuštanjem okolnih slojeva dobit ćemo jasniju sliku odnosa ovog zida sa zidovima cisterne.

U paljevinskim slojevima su uz antičke nalaze prisutni i srednjovjekovni nalazi majolike, grube keramike te stakla. Ulo-mak keramike, vjerojatno tipa majolika s višebojno oslikanim ukrasom na glaziranoj površini (*maiolica policroma*) pronađen je i u prostoriji 5 te u sloju urušenja (SJ 064) ovogodišnjih istraživanja. Sve slojeve osim cisterne stoga pripisujemo srednjevjekovnom razdoblju.

Na okolnim oranicama prikupljeno je nešto sitnog materijala. Opet se pokazalo da njiva na istoku obiluje ranijim materijalom prvenstveno vidljivom u staklu izrazito plave boje bez puno mjehurića (akvilejsko?). Dok na njivi južno od građevinskog sklopa prevladava materijal kasne antike (uljanice 5. – 6. stoljeća, staklo zeleno maslinastih i žučkastih boja, dno amfore 4. – 5. stoljeća).

Literatura

- Benčić, G., Malaguti, C., Riavez, P. 2006, *Progetto Torre. Relazione Preliminare della Campagna di Rilievo*, Pula.
- Benčić, G. 2006, Nastanak Tara – Od kule do naselja, in: *Tar, Frata, Vabriga - kulturna baština*, Ratkovic, D. (ed.), Pučko otvoreno učilište Poreč - Zavičajni muzej Poreštine, Poreč, 323 – 335.
- Cuscito, G., Riavez, P. 2008, Torre di Parenzo. Risultati delle analisi architettonico/stratigrafiche, *Archaeologia Adriatica*, 2 No. 2, Zadar, 727 – 737.
- Matijašić, R. 1988, *Rimski ager Pule i Poreča*, Zagreb.
- Šiljeg, B. 2009, Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stacija Blek, *Annales Instituti Archaeologici*, V, 113 – 115.
- Šiljeg, B., Kovačić, V., Kudelić, A., Konestra A. 2011, Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stacija Blek kod Tara u 2010. g., *Annales Instituti Archaeologici*, VII, 93 – 96.
- Šonje, A. 1968, Novo nađeni antički natpisi na Poreštini, *Arheološki Vestnik*, 19, 433 – 443.
- Šonje, A. 1982, *Crkvena arhitektura zapadne Istre*, Pazin.

Summary

The site *Stancija Blek* is strategically located on the left side of the river *Mirna*, on the fertile land that was, during the Roman period, incorporated in the *ager of Poreč* and linked to the marine communications, i.e. with the *Tar Bay*. The *Tar Bay* is the position at which the road communication *Poreč - Novigrad* intersects the one that passes through the *Mirna* river valley and goes toward the central *Istria*.

Archaeological and historical knowledge are primarily brought to us by *Gaetano Benčić* (Benčić 2006, 324). The first mention of the site *Stancija Blek* in the medieval sources was the one in the chart of *Otto II* from 983, which mentions *praedium (...)* *Turrim quae est supra piscatione None* (Benčić 2006, 324). Archaeological and architectural study of the site is given in *Progetto Torre. Relazione Preliminare della Campagna di Rilievo* in 2006 (Benčić 2006; Cuscito, Riavez 2008) and in the works about researches carried out in 2008 and 2010 (Šiljeg 2009; Šiljeg et al. 2011).

At the site *St Blek* there was initially a *villa rustica* recognized as the earliest form of settlement. It is situated in the densely populated part of the *ager of Poreč* (Šonje 1982: 100, n. 1; Matijašić 1988: 66, 84-5). The first phase of the *villa* architecture is visible in parts of the walls of the tower being built in *opus quadratum* technique. Traces of wine and oil production are preserved in the ruins of presses and millstones. Many small ceramics, glass and metal finds on the wider area of the site testify the intensive life lead in a small town or a larger complex *villa*. The life during the Middle Ages is witnessed by the find of the pre-Romanesque interlace, window pillars in the Romanesque style, as well as the coins, glass and pottery from the 13th and 14th century (Šonje 1982; Benčić 2006; Cuscito, Riavez 2008; Šiljeg 2009; 2011).

The works carried out in 2011 included further stripping of the layers in the room 8 (Quadrant F/H/I-29/30/31). Late medieval layer of the debris (SU 064) in places thick nearly two meters (max 75.18 m and min 73.31 m) provided the usual material such as more or less cut stone and ceramic building materials: *tegulae* and *tubules* (Fig. 1).

Removal of the layer of the debris revealed the structures and layers of the walls of the medieval and ancient phase and larger doors with preserved threshold and the lower part of the jamb, the tessellation of flat stone and the layer of burning; ranging from red to black in colour (Fig. 1).

The wall consists of two faces (SU 054 and 056) and a fill (SU 055) between which the outer wall of a large cistern, from earlier phases of Roman occupation of this area, is located. After discovering the cistern

it became clear why the quite regular *opus quadratum* is preserved on this part of the construction assembly. The wall thickness of 1 m with two faces built in *opus quadratum* and bound with *opus caementicium* managed to resist the weather and abundant alterations. *Opus quadratum* is clearly visible in the interior of the room 1 (Cuscito, Riavez 2008: Tav. 1). The interior of the cistern is coated with insulating plaster. It can be said that the cistern dates to another period or phase, different from the one that was excavated northeast of the construction assembly. In fact, the cistern discovered earlier (Cuscito, Riavez 2008: Tav. 1) was not built in *opus quadratum* and the insulating plaster was applied in three layers. Newly discovered cistern is filled with small debris.

On the west side, the wall was discovered, which extends in the north-south direction, and continues to the western wall of the room 2. It was at the height of 74.28 m that the threshold of the larger double door was found (SU 070). The threshold is made of one face (side) of the sarcophagus (Fig. 1 and 2). It is interesting to note that in this location, only slightly higher, the window columns were found (Šonje 1968: 437-438; Benčić 2006: 327). In front of the threshold three walls are preserved, most likely dating to the earlier stage. They enclose a smaller room covered with slabs of stone as is the most of the northern higher part of the explored area.

A layer of stone slabs (SU 062, 067 and 069) which naturally flake was probably used as a levelling and the insulating layer before the construction of the floor. A similar phenomenon was noticed in the room 5 during the research in 2008 (Fig. 2).

Beneath stone slabs cremation layers in various shades of red, gray and black appeared (SU 073, 074, 076, 077, 079, 080) (Fig. 2 and 3). Within them sporadic finds of ceramics, glass and metal (usually nails) appeared.

In the southern part of the explored area, below the first layers of the burning, the remains of three walls began to show. They differ from other walls in their structure. Perhaps the reason for this is in the fact that they were perhaps the foundations or the wall from some other phase of life on the site. Since we have only discovered the walls by lowering surrounding layers, we will get a clearer picture of the correlation of this wall with walls of the cistern.

In the incineration layers, alongside the Roman finds, medieval *Majolica* pottery, coarse pottery and glass is present as well. During the excavations carried out this year a fragment of pottery, probably *Majolica* with multicoloured painted decoration on a glazed surface (*maiolica policroma*), was found in room 5 and in the collapses layer (SU 064). All layers, except the cistern, can therefore be ascribed to the medieval period.